

Forskningspolitikk

INNOVASJON

Forskning, innovasjon, tilgang og åpenhet i samarbeidsprosjekter mellom universitet og industri

Samarbeid mellom universiteter og næringsliv fører ikke nødvendigvis til mindre åpen publisering.

Haakon Thue Lie, IP-ledelsesrådgiver, Dehns; førsteamanuensis, NTNU

Knut Jørgen Egelie, IPR-leder, NTNU Technology Transfer

Roger Sørheim, professor, NTNU

EUs rammeprogrammer fremmer samarbeid og samfunnsnytte bedre enn prosjekter finansiert av Forskningsrådet i Norge, skriver Carina Hundhammer fra Abelia i

Forskningspolitikk

akademisk til.

Hun oppsummerer dette slik: «I stedet for å bruke offentlige midler til å skape noe som kan tilfalle flere aktører, skaper man én vinner og låser inn ny kunnskap. Dette hemmer innovasjon, og kvaliteten på forskningen svekkes».

Bevisstgjøring av hva aktørene vil

Vi deler denne bekymringen, og mener at dette handler om bevisstgjøring og tydelig prioritering av hva aktørene vil med forsknings- og teknologiutviklingssamarbeid. Vi startet derfor i 2016 forskning på et verktøy for å kunne analysere avtaler om åpenhet og tilgang til forskningsresultater i forskningssamarbeid.

Et mål var å gi beslutningstakere for forskningsprogrammer en indikasjon på hvordan fordeling av rettigheter er i slike samarbeid. Metoden vi kom fram til ble utviklet som del av Forskningsrådets program for nærings-ph.d. ved NTNUs Institutt for biologi og Institutt for industriell økonomi og teknologiledelse sammen med NTNU TTO og Dehns (Dehns er et internasjonalt advokatfirma, som jobber med intellektuell eiendomsrett, red. anm.).

Metoden bygger på analyse av om lag 500 prosjekter finansiert av Forskningsrådet med deltakere både fra universitet og næringsliv. Vi så også på kontrakter for EU-prosjekter. Til sammen studerte vi rundt 4000 avtaler[1].

Blander tilgang og åpenhet

Vi så først på et representativt utvalg av prosjekter innenfor livsvitenskap. Vi fant at forskningslitteraturen ofte blandet begrepene tilgang og åpenhet, mens kontraktene er tydelige på hvordan tilgang er retten til å bruke resultatene. Graden av åpenhet er om resultatene må publiseres, eller om partene kan kreve at resultatene holdes hemmelig. Hemmeligholdet kan være for en periode, ofte for å sikre muligheten for patentsøknader.

Hemmeligholdet kan også gjelde forretningshemmeligheter som en partner fra næringslivet trenger for å kunne kommersialisere resultatene. Graden av tilgang vurderte vi fra at bare én av partene kan bruke kunnskapen, til at den er likt fordelt mellom partene.

Forskningspolitikk

prosjekter fra andre fagområder og tilsvarende fordelinger med om lag 20 prosent som kunnskapsmonopol og 28 prosent som åpen vitenskap [3].

Vi brukte en 2×2-matrise som også har kategoriene «svekket monopol» (alt åpent og tilgang for én – som for patentert teknologi som ikke lisensieres) og «lukket krets» (hemmelighold og tilgang for mange som i et konsortium).

Oppsummert fant vi empirisk, ved å studere kontraktklausuler, det samme som Hundhammer peker på for norske prosjekter finansiert av Forskningsrådet. Vi så spesielt på hva kontrakter i forskningsprosjekter har å si for åpenhet rundt forskningsresultater.

Samarbeid gir økt åpenhet

En tidligere antagelse har vært at når universiteter samarbeider med industri, medfører det mindre åpenhet for forskningsresultater. Det vi så, var det motsatte. Når det offentlige finansierer deler av forskningen og man har kontrakter som er gode, sørger det for åpenhet i form av at universitetene for eksempel får lov til å publisere fra prosjektene det de mener er viktig. Resultater forblir ikke hemmelige, slik industrien ofte vil, fordi det offentlige i sine kontrakter kan gi retningslinjer for åpenheten i prosjektene.

Offentlig finansiering av prosjekter og det offentliges kontrakter, er nøkkelen til at både hensyn til åpenhet og til industriens behov for hemmelighold kan ivaretas. Man kan få til publisering og åpenhet rundt resultater, og samtidig sørge for at næringslivsaktørene kan bruke hemmelighold for å kontrollere innovasjon. Vår modell kan brukes for å styre dette i en pre-prosjektfase. Modellen vår kan også brukes til bedre å tilrettelegge for bruk av forskningsresultater i sirkulær økonomi [4].

Ukomplette kontrakter

Poenget er at avtalene som inngås i starten av et forskningssamarbeid, kan kalles «ukomplette kontrakter». Det ligger i forskningens natur at partene ikke vet hva de har inngått en avtale om, siden resultatene ikke er gitt. Slike kontrakter krever reforhandling om forskningsresultatene skal gi best nytte for alle parter. Retten til å bruke resultatene styres vanligvis av immaterielle rettigheter,

Forskningspolitikk

Dette kan sees på som om man lukker en fase med åpen innovasjon. Det er skapt rettigheter til forskningsresultater i form av for eksempel opphavsrett til programvare, databaser, patentsøknader, forretningshemmeligheter, og disse må fordeles på nytt, før neste fase av et innovasjonsforløp starter [5].

Istedenfor å avtale rammene for en slik reforhandling ved slutten av prosjektet, avtaler kontraktene fordelingen av rettigheter før de er skapt. Vi observerte i avtalene vi studerte en overfokusering på eierskap.

Vi så også uklare motiver for partene i avtalene, siden universiteter, forskningsinstitutter, bedrifter og offentlige etater vil ha ulike målsettinger. Vi kunne se konflikter mellom ulike lovverk, spesielt mellom universitets- og høyskolelovens bestemmelser om publisering av forskningsresultater, mens industripartene tenker på forretningsutvikling og vernet som loven gir, mot rettsstridig utnyttelse av forretningshemmeligheter.

Spesielt for rammene til en eventuell reforhandling, så vi at avtalepunktene om bruksrett, publisering og konfidensialitet sjelden var skrevet slik at det er tydelig om styringsgruppen har mandat til å løse tvister eller om slike tvister skal løses på annen måte.

Nytte for allmennheten

Hundhammer peker på at kontraktsmodellene som brukes i Norge, kan føre til at det offentlige bruker midler på forskning som ikke kommer allmennheten til nytte. Dette betyr at private får fortjeneste på en risiko som tas av det offentlige [6].

Vi tror de fleste konfliktene om balansen mellom publisering og hemmelighold løses innenfor rammene av prosjektet. Hvordan det skjer, er et godt tema for videre forskning. Universitet og industri som avtaleparter har ulike interesser, motivasjon og hensyn å ta. Det kan skape unødige konflikter med avtaler hvor de står mot hverandre i synet på publisering og offentliggjøring. Verktøyet vi har tatt fram kan bidra til å forenkle avtaleprosesser i forkant av industri-universitetssamarbeid. Det vil gjøre partene i prosjektet, og også finansieringskilden, bevisst på hva de ønsker å oppnå gjennom samarbeidet.

Forskningspolitikk

1. Lie, H.T. and K.J. Egelie, *Balansen mellom publisering og hemmelighold – tilgang til forskningsresultater i samarbeidsprosjekt mellom akademia og industri*, in *Immaterialrett, kontrakter og erstatning*, H. Irgens-Jensen and C. Vislie, Editors. 2020, Universitetsforlaget: Oslo.
2. Egelie, K.J., et al., *Access and openness in biotechnology research collaborations between universities and industry*. *Nature Biotechnology*, 2019. **37**(12): p. 1413-1419.
3. Lie, H.T., *Trade Secret Management in Collaborations and Open Innovation*, in *Department of Industrial Economics and Technology*. 2020, Norwegian University of Science and Technology: Trondheim. p. 324.
4. Lie, H.T., et al., *The circular economy, openness, and dispersed access to research results*, in *Research Handbook of Innovation for a Circular Economy*, S. Jakobsen, et al., Editors. 2021 forthcoming, Edward Elgar Publishing.
5. Granstrand, O. and M. Holgersson, *The Challenge of Closing Open Innovation: The Intellectual Property Disassembly Problem*. *Research Technology Management*, 2014. **57**(5): p. 19-25.
6. Mazzucato, M., *The entrepreneurial state: Debunking public vs. private sector myths*. 2015: Anthem Press.

Foto: Lucky Business

RELATED POSTS
